

Stichting Razzia Monument Rotterdam

De Stichting Razzia Monument Rotterdam is een initiatief van twee zoons van Rotterdamse dwangarbeiders. Zij zetten zich sinds november 2019 geheel belangeloos in om een monument tot stand te brengen voor de slachtoffers van de grote razzia van Schiedam en Rotterdam op 10 en 11 november 1944.

Tijdens deze razzia worden ongeveer 52.000 mannen, naar voornamelijk Duitsland, afgevoerd om daar als dwangarbeider tewerkgesteld te worden. Hun dierbaren thuis horen vaak pas na weken of hun man, zoon of broer nog leeft en hoe het hem vergaat. Degenen die het overleven keren vaak pas 3 - 4 weken na de bevrijding terug in Nederland. Naar schatting meer dan 500 mannen komen om.

Hoewel de razzia en de impact daarvan van ongekende omvang is geweest, is het een vergeten onderwerp in de Rotterdamse oorlogsgeschiedenis. De afgevoerde mannen wilden er niet over praten en hun familie durfde niet te vragen naar hun verhalen. Tijdens de wederopbouw is er in een werkstad als Rotterdam eigenlijk ook geen aandacht voor oorlogstrauma's. Kinderen en kleinkinderen van slachtoffers, hebben meestal geen flauw idee wat hun vader of opa voor ellende is overkomen.

Ons doel

Sinds 2007 organiseert de gemeente Rotterdam jaarlijks een herdenkingsbijeenkomst in het Stadion Feyenoord. Tijdens die herdenkingen komen slachtoffers en familie en andere belangstellenden samen. Het is bemoedigend te zien dat de belangstelling hiervoor jaarlijks groeit. Sinds vele jaren is burgemeester Aboutaleb één van de vaste sprekers.

In Rotterdam zijn enkele initiatieven te vinden die doen herinneren aan de slachtoffers. Zo zijn op vier locaties bescheiden plaquettes aangebracht. Slechts één daarvan, op een buitenmuur van de voormalige tramremise in Hillegersberg, is vrij toegankelijk.

Wat echter ontbreekt is een permanente en goed toegankelijke centrale locatie, waar men naar toe kan om stil te staan bij het leed van de gedeporteerden en hun dierbaren. Om in deze leemte te voorzien, heeft de Stichting Razzia Monument Rotterdam zich het volgende doel gesteld:

Het realiseren van een respectvol monument op een prominente locatie in de stad ter herdenking van de slachtoffers van de razzia van Rotterdam en Schiedam

Wie zijn we

Het bestuur van de Stichting Razzia Rotterdam wordt gevormd door:

Voorzitter: René Versluis (Rotterdam - 1956)

René is als jurist meer dan 30 jaar werkzaam geweest bij grote internationaal opererende bedrijven. Hij is geïnteresseerd in geschiedenis en de razzia in het bijzonder. Aan de hand van het dagboek dat zijn vader tijdens de deportatie heeft bijgehouden, heeft hij in 2010 een boek geschreven. René is initiatiefnemer voor aandacht aan de razzia tijdens georganiseerde wandel- en fietsrondleidingen. Zijn pleidooi voor een monument kreeg bij de herdenking 2019 zoveel bijval, dat dit niet langer mag ontbreken.

Secretaris/waarnemend penningmeester: Jan Willem Cleijpool (Rotterdam - 1956)

Jan Willem is ruim 38 jaar werkzaam geweest bij een grote bank. Hij was onder andere actief in de zakelijke dienst- en kredietverlening. Daarnaast heeft hij veel ervaring opgedaan met het opzetten van grootschalige projecten en de financiering daarvan. Als vrijwilliger is hij bij verschillende organisaties bestuurslid. Jan Willem heeft veel onderzoek gedaan naar het leed dat zijn vader als dwangarbeider heeft moeten doormaken. In 2007 was hij te gast bij de onthulling van een monument voor dwangarbeiders in Neurenberg.

De razzia van Rotterdam en Schiedam

Vanwege de steeds verder oprukkende Geallieerden vinden de Nazi's het belangrijk om zoveel mogelijk "weerbare" mannen uit Nederland af te voeren. Daarom wordt op 10 en 11 november 1944 in zowel Rotterdam als Schiedam, geheel onverwacht en onder dreiging van grof geweld, een grootscheepse razzia uitgevoerd.

Ongeveer 52.000 mannen, in de leeftijd van 17 tot en met 40 jaar, worden in Rotterdam en Schiedam opgepakt en gedeporteerd. Gedurende meerdere dagen worden zij, zonder enige vorm van georganiseerde verzorging, in meerdere etappes verplaatst naar diverse bestemmingen. Dat gebeurt in vrachtschepen of goederentreinen, maar vaak ook geheel of deels te voet. Het grootste deel van de mannen komt uiteindelijk in Duitsland terecht. Daar moeten zij als dwangarbeider werken. In vrijwel de meeste gevallen worden zij ingezet bij het herstellen van de telkens door de Geallieerden gebombardeerde spoorwegen.

De dwangarbeid vergt het uiterste van de mannen. Onder erbarmelijke omstandigheden moeten ze zien te overleven. Als zogenoemde vriend van de Geallieerden mogen zij bij bombardementen niet in de schuilkelders. Er is gebrek aan alles wat denkbaar is. Het beloofde loon en eten blijven meestal achterwege. Honger, kou en ziekte spelen dagelijks op. Vele honderden vinden de dood of raken ernstig gewond. Contact met thuis is vrijwel onmogelijk, brieven en kaarten komen niet aan of zijn vele weken onderweg.

Ook achterblijvers hebben het zwaar. Rotterdam is in mei 1940 zwaar getroffen door het bombardement. In de daarop volgende jaren worden al vele tienduizenden mannen gedwongen om in Duitsland te gaan werken. Bij de grote razzia in november 1944 wordt dit ongeveer verdubbeld. Ook dan wordt totaal geen rekening gehouden met beroepen van de betrokkenen. Bakkers, brandweermannen, artsen, monteurs, elektriciens en politiemannen, nagenoeg iedereen die voldoet aan de leeftijdseisen wordt opgepakt. Achtergebleven onderduikers kunnen niet werken. Er ontstaan bij velen financiële problemen. Al met al raakt de samenleving steeds verder ontwricht. Daar bovenop dient de beruchte hongervinter 1944 zich aan.

Vaak pas vele weken na de bevrijding keren de overlevenden, meestal uitgemergeld en verzwakt, terug in Nederland. Naar schatting meer dan 500 mannen zijn als gevolg van de deportatie overleden. Zij zijn omgekomen bij bombardementen, ongelukken op fabrieken en spoorwegen of bij ontsnappingen.

Schaamte

Weer terug in Nederland, is de ellende niet voorbij. De mannen krijgen vaak het verwijt onvoldoende moeite te hebben gedaan zich tegen de deportatie te verzetten. Over het oorlogsgeweld, de ontberingen, de angsten, de makkers die zijn gestorven, de voortdurende honger en ziektes durven zij niet of nauwelijks te vertellen.

De vreselijke herinneringen en de opgelegde schaamte creëren bij velen een trauma. Het doodzwijgen en de prioriteit van de wederopbouw zorgen ook dat er weinig aandacht voor de verhalen is. Ondanks de enorme impact, realiseert vrijwel niemand zich dat deze gebeurtenis ook binnen Europa van ongekende omvang is.

John Versluis (Rotterdam 1919 - 1998)

John is de vader van initiatiefnemer René Versluis. Hij wordt tijdens de razzia van Rotterdam uit zijn ouderlijk huis gehaald op 11 november 1944 en per veewagon afgevoerd naar Duitsland. Zijn verloofde hoort wekenlang niets van hem omdat zijn brieven met grote vertraging worden bezorgd.

John houdt dagelijks een dagboekje bij over de werkzaamheden, honger, koude en ontberingen. Hij wordt uiteindelijk ingezet bij het herstel van gebombardeerde spoorbanen en het ruimen van ontspoorde en uitgebrande treinen, terwijl de bommen nog maar nauwelijks zijn gevallen. Als zelfs het luchtalarm niet goed meer werkt, moet hij vaak rennen voor zijn leven. De bombardementen kosten velen van zijn Rotterdamse kameraden het leven en het oorlogsgeweld en menselijk leed maken diepe indruk op hem. Thuisgekomen spreekt hij vrijwel niet over wat hij heeft meegemaakt.

Aan de hand van het oorlogsdagboek en de daarbij aangetroffen brieven, heeft René na het overlijden van zijn vader naspeuringen gedaan. Met deze informatie heeft hij hierover een boek geschreven: *In de Voetsporen van een Dwangarbeider*.

Het boek is tijdens de herdenking van de razzia in 2010 aangeboden aan burgemeester Aboutaleb. Daarna heeft het verder zijn weg gevonden naar iedereen die zou willen weten hoe het is om te worden afgevoerd en te moeten overleven als dwangarbeider in Duitsland.

Jan Cleijpool (Rotterdam 1918 - 1993)

Jan Cleijpool is de vader van initiatiefnemer Jan Willem Cleijpool. Bij de razzia moet hij noodgedwongen zijn vrouw Gerda en hun 8 maanden oude baby achterlaten. Gerda heeft wekenlang geen idee of Jan nog leeft en waar hij is. Voor haar levensonderhoud is ze lange tijd afhankelijk van hulp en zorg van familie en burens.

Jan komt met 250 lotgenoten uit de wijk Blijdorp uiteindelijk in Neurenberg terecht. Daar moet hij onder erbarmelijke omstandigheden en ondanks doorlopende bombardementen, ervoor zorgen dat bevoorradingstreinen van de Wehrmacht kunnen blijven rijden.

Na de bevrijding door Amerikaanse troepen, half april 1945, wordt de groep vanuit Neurenberg per trein overgeplaatst naar een kamp in de buurt van Metz, Frankrijk. Na ontluizing, medische controle en check op mogelijke collaboratie gaan ze eindelijk per trein richting Nederland. Ze komen, na nog een tussenstop in een kamp in Oosterhout, eind mei 1945 weer in Rotterdam terug.

Jan houdt geen dagboek bij. Net als vele andere slachtoffers vertelt hij, eenmaal terug, nauwelijks iets over zijn traumatische ervaringen. Al wat rest uit "Neurenberg" is zijn Vorläufiger Fremdenpass, wat beduimelde etensbonnen en enkele brieven. Dit pakketje blijft tot na zijn overlijden opgeborgen in een sigarenkistje, diep weggestopt in de boekenkast.

Onze aanpak

Het realiseren van een waardig en duurzaam monument in de stad, is een complex project. Zeker ook omdat we streven naar een zo spoedig mogelijke realisatie. De reden daarvoor is dat we graag nog zoveel mogelijk personen die de razzia en de gevolgen daarvan persoonlijk hebben meegemaakt, bij de onthulling willen kunnen uitnodigen.

Om het project gestructureerd en planmatig te kunnen uitvoeren, is een aantal kerninitiatieven opgestart:

- Stichting Razzia Monument Rotterdam is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer: 77939050.
- Het beleidsplan, opgesteld in de vorm van een [OGSM](#), is opgenomen op de website.
- Voor het creëren van bekendheid en draagvlak bij zowel particuliere als zakelijke geïnteresseerden is een breed communicatieplan opgesteld voor de diverse soorten van media.
- Door de Belastingdienst is voor onbepaalde tijd goedkeuring verleend voor de **Culturele ANBI status**.
- Overleg is gestart met de betrokken afdelingen van de Gemeente Rotterdam en Bureau Beeldende Kunsten Openbare Ruimte.

Het monument

Het monument moet voldoen aan kwaliteitseisen die recht doen aan de omvang en ernst van het veroorzaakte leed, zowel gedurende als na de oorlog. Daarom is een aantal uitgangspunten van toepassing:

- Geïnstalleerd op een prominente locatie
- Onbeperkt voor iedereen goed toegankelijk
- Blijvend karakter en duurzaam ontwikkeld
- Grote kunstzinnige waarde

Comité van Aanbeveling

Ter ondersteuning van het bestuur in raad en daad is een onbezoldigd Comité van Aanbeveling geformeerd dat bestaat uit de volgende personen:

- R. Vonk, Presentator Radio Rijnmond, Rotterdam
- A.P.J. van Hemmen, Burgemeester van Hoeksche Waard
- L.M.M. Bolsius, Burgemeester van Amersfoort
- P.J. Heijboer, Directievoorzitter Croonwolter & Dros, Rotterdam
- J. van Merwijk, Directeur Stadion Feyenoord, Rotterdam

Hoe u kunt helpen

Indien u het initiatief steunt of wellicht een actieve rol wil spelen in de realisatie, laat het ons weten en neem contact op door een e-mail te sturen naar: info@razziamonument.nl

Wilt u een financiële bijdrage leveren aan de ontwikkeling? Maak uw gift over op de bankrekening van Stichting Razzia Monument Rotterdam: **NL63 ABNA 0881 346 179**

Vanwege onze [Culturele ANBI Status](#) geldt voor particuliere en zakelijke schenkingen een fiscaal vriendelijke regeling van de Belastingdienst.

Meer informatie

- Raadpleeg onze website voor meer informatie: www.razziamonument.nl
- De laatste berichten over de voortgang: www.facebook.com/razziamonument.nl